

ONUNCU CİLDE DEVAM EDERKEN

Okuyucularımızın hatırlayacağı üzere geçen temmuz ayında bir süre yayımlamıza ara vermiştik. Bu günden itibaren yayımlamıza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Bu yıl yoğun anma programlarımız vardı. Hacı Veyiszade Hoca'mızı ellinci vefat yıldönümü dolayısıyla büyük etkinliklerle andık.

Konya için önemli vefat yıldönümlerinden birisi de, Konya'mızın yetiştirdiği büyük değerlerimizden Fahri Kulu Hoca Efendi'nin vefatını 60. yıldönümü idi. Onu da 26 Temmuz akşamı Konya Ticaret Odası Konferans Salonu'nda bir panelle andık. Toplantıya ilgi bir hayli yoğundu. Panelde yapılan konuşmaları önümüzdeki haftaların birisinde özel sayı olarak okuyucularımıza sunucağız. Zaman zaman böyle özel sayılarımız devam edecek.

Bu yıl aralık ayı da Hacı Veyis Efendi'nin de yetmiş beşinci vefat yıldönümüdür. Onu da böyle güzel bir toplantı ile anmak isteriz. Zira Konya ona çok şey borçludur. Bu vefa borcumuzu kısmen de olsa ödemenin bir kadirbilirlik olacağına inanıyoruz.

Akademik Sayfalar'ımız güzel şeylere de vesile oluyor. Değerli dostumuz

M. Ali UZ

Ali Işık Bey'in iki yıl devam eden Mevlevi mektupları, Akademik Sayfa kitaplığımızın birinci kitabı olarak çıktı. Kitap büyük ilgi gördü. Ve kısa sürede iki baskısı yapıldı. İnşallah fırsat buldukça benzer kitapların neşrine devam edeceğiz. Dizi yazılarla özel sayıların her biri kitaplaştırılabilir. Bu konuda okuyucularımızın

ilgi ve desteği bize güç veriyor.

Bilindiği gibi yıl sonunda onuncu cildimiz tamamlanmış olacak. En büyük arzumuz yayımlamamızın nice onuncu ciltlerle devam etmesidir.

Bundan önce olduğu gibi bundan sonra da Konya tarihi ve kültürü ile ilgili yayımlarımız devam edecektir. Bize her konuda destek veren okuyucularımıza, yazar kadromuza ve Akademik Sayfalar'ın yayımına büyük katkı sağlayan Mustafa Arslan Bey'e ve mesai arkadaşlarına şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Akademik Sayfalar'ın birinci cildinden itibaren bastırılmasını isteyen okuyucularımıza da teşekkür ediyor, bir gün bunun da mutlaka gerçekleşeceğine inanıyoruz. Yeter ki, bu ilgi devam etsin.

Selam ve dua ile...

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

NEREDEN NEREYE: 12

KONYA LİSESİ DİPLOMAM 50 YAŞINDA

Konya Lisesine kayıt tarihim 1951 yılının Eylül ayıdır. Rahmetli babam gerekli belgeleri tamamladıktan sonra elimden tutmuş, Lisemizin yoluna koyulmuştuk. Hiç unutmuyorum, bir kuşluk vakti okulumuzun üst katına çıkmış, kayıt işlemine başlamıştık. Aynı günlerde biz Lisemizin orta kısmına kaydolmaya çalışırken ağabeylerimiz de lise kısmına başvuruyorlardı. Onlar Karma Ortaokulundan, ilçe ortaokullarından mezun olanlardı. Bizler, lise binasına uygun olan mahallelerden geliyorduk. Kayıt işleminde görevli olan öğretmenlerden biri de, sonradan öğrencisi olacağım Ömer Faruk Mesci idi. Adını sonradan öğrendim. Kayıt sırasında önemli bir soru vardı. “Hangi yabancı dili istiyorsunuz?” Ancak Mesci Hocamız bu soruyu biraz farklı şekilde soruverdi. “Gavurca ne istiyorsun?” Evet, gavurca ne istiyordum? İngilizceyi seçtik. O yıllarda Fransızca da gözde bir dildi. Hatta okuldaki yabancı dil hocalarının daha çoğu Fransızcacı idi.

Ortaokulun birinci ve ikinci sınıflarını doğrudan geçtim. Üçüncü sınıfta iki karneyi aldıktan sonra bir de haziran dönemi sınavlarına girdik. Dört dersten ikmale (bütünlemeye) kalmıştım. Eylül ayında yapılan sınavlarda başarısız olduğum ders sayısını ikiye indirebildiğim için ortaokul mezunu sayılamadım. O yıllardaki kurala göre “beklemeye” kaldım. Yani matematik ve İngilizce derslerinden gelecek haziran ayında tekrar sınavı girecektim. Bu arada istersem bir dilekçe vererek yeni üçüncü sınıflarla

birlikte o iki dersi izleyebilecektim.

Böylece Konya Lisesinin birinci sınıfına 1954-1955 ders yılında başlayabilecekken bu bekleme sebebiyle 1955-1956 ders yılından başlayabildim. 4 C’yi, bütünleme ile geçtim. 5 C’yi ise kolay halledemedim. Üç dersten kaldığım bütünlemeyi 2-1 kaybettim, yani sınıfta kaldım. Bu kalışımın eğitim ve siyaset hayatımızın çöküşünün derin izlerini taşıdığını başka bir yazımda anlatacağım. Beşinci yani lise ikinci sınıfı ilk okuyuşumda fen ve edebiyat kolları son sınıfta ayrılırdı. O yıldan itibaren ise lise ikide şube ayırımına başlanıldı. Ben de tabii olarak edebiyat şubesini seçtim. 5 Ed/B. Böylece, ortaokula da birlikte başladığımız ilkokul arkadaşlarım Mehmet Bildirici ile Ömer Alptekin liseyi bitirip İstanbul’a gitmişlerdi. Ben ise daha lise ikiyi okuyacaktım.

O yıl yani 5 Ed/B’yi okuduğum yıl hayatımın ilk ihtilalini yaşadım. Bir inanılmazı başardım. 5 C’de ikmale kaldığım Fehime Birekul (namıdeğer ‘Sıfır Fehime’) hocanın yaptığı ilk yazılıdan ‘yıldızlı on’ almıştım. Kimseler inanamamıştı. Meşhur Latif Çakıcı bile 7 alabilmişti.

6 Edebiyat sınıfımız tek şube idi ve toplam öğrenci sayısı 80’den fazla idi. İki adet 5 Fen yine iki adet 6 Fen olarak devam ederken 5 Edebiyatların ikisini birleştirip bizleri koskoca bir sınıfa doldurmuşlardı. Artık lise son sınıf öğrencisi idim. Rahmetli Latif Çakıcı’nın bitip tükenmek bilmeyen çabalarıyla sürekli olarak çalışıyordum. İki karne-den sonra Haziran 1959’da, bazı ders-

lerden sözlü, bazı derslerden de yazılı olmak üzere bütün derslerden sınava giriyorduk. Sonuçlar Haziranın sonlarına doğru açıklandı. O yıllarda sonuçlar uzun listeler halinde kapı görevlisi Hasanâ'nın (Hasan Ağa) kulübesinin camına asılırdı. Bütün dersleri başarıp da diploma almaya hak kazananların son sütünuna kırmızı kalemle 'Başardı' yazılırdı. Numaram 1779 olduğu için sonlardaydım. Evet, 16 kişinin karşısında bu not vardı. Benim sütünümde da... Yani haziranda okulu bitirmiştım. O günlerde başka okullarda okuyanlar lisenin önüne gelirler, listelerin asılmasını beklerlerdi. Amaç, arkadaşlarının sonucunu öğrenip onları kutlamak veya teselli etmek...

Mehmet Bildirici'nin kardeşi sanat okulu öğrencisi Haşim de Hakkı Mıhçı'nın, Taha Katırcıoğlu'nun ve benim durumumu öğrenmek için okulun önündeymiş. Öbürleri fen şubelerinde oldukları için sonuçlarının ilanı farklı saatlerde olmuştu. Haşim, benim mezun olduğumu görünce bisikletine atlayıp doğruca bizim eve gelmiş. Sevincinden öylesine şaşkınmış ki bizim evin iki kanatlı kapısını açıp içeriye, evde kim varsa onlara haber vermek için sesleniyormuş; hatta biraz da bağırıyor gibiymiş.

"Hafızâ, müjde müjde, Saim sınıfta kaldı...."

Evet, sevinç tonuyla sesleniyor, "müjde" diyor ve ekliyor "Saim kaldı" Hafızâ dediği babama 'Hafız Ağa'dan bozma, böyle derlerdi; anneme de Zeliha Abla'dan bozma 'Zilapla' derlerdi.

Bizimkiler bir tersliğin olduğunu anlamışlar. Haşim de verdiği müjdenin olumlu sonucunu göremeyince şaşır-mış. Neden sonra herşey anlaşılmış. Sonraki yılların Bilsan'ını kuracak olan Haşim hesabı düzeltmiş.

İşte, Haşim'in bu şaşkınlığa dönüşen sevincinin üzerinden tam 50, evet yazıyla elli yıl geçmiş, yarım yüzyıl...

Bu 50 yılda Konya Lisesinden kimler geldi, kimler geçti. Saymakla biter mi? Ama orada okuduğum yıllardan kalan hatıralarım hâlâ canlılığını koruyor. Hocalarımızdan Hüseyin Köroğlu (fizik), Sabahattin Şengün (beden eğitimi), hayattalar ve Konya'dalar. Adını andığım hocalarımdan Fehime Birekul ise İstanbul'da Yakacık'ta bir huzurevinde kalıyormuş. 1957 mezunlarının iki yıl önceki geleneksel toplantısı Konya'da yapılmıştı, beni de çağırmışlardı. Orada da birkaç hocamızı görmüştüm. İngilizce hocamız Mukbil Ertunç gelmiş, eşi gelememişti. Ölenlere rahmet, kalanlara sağlıklı ömürler diliyorum. Gelecekte yazabilirsem hatıralarımda bazı hocalarımıza özel bölümler ayıracağım. Ömer Faruk Mesci, Sıdika Akbaba, Fehime Birekul, lise son sınıftaki askerlik hocamız, Kemal Or, coğrafya hocamız Müzeyyen Hanım ile Mahmut Havfi Kandı (Cevval); dışarıdan derslerimize giren Av. Tahir Mıhçı, matematikçi Mesut Bey, vb.

Bu yıl Konya Lisesinin kuruluşunun 120. yılıydı: 1889-2009. Acaba herhangi bir etkinlik yapıldı mı? Ben duymadım. Lise diplomamla ilgili bir noktayı da hatırlatmak isterim. Okulumuzun adı Konya Lisesi idi. Biz son sınıfta iken, şimdi adı Atatürk Anadolu Lisesi olan okul açıldı. Adı Kız Lisesi idi. Öyleyse bizim okulumuzun adı da Erkek Lisesi olmalıydı. Diplomamızın üzerinde 'Konya Lisesi' yazıyorsa da üzerindeki soğuk mühürde 'Konya Erkek Lisesi' yazıyordu.

Lisemin geleceğini merak ediyorum. Konumunu koruyabilecek mi, yoksa üzerinde karabulutlar mı dolaşıyor? Bekleyelim ve görelim...

(Not: Bu yazı kaleme alındığında S. Şengün hayatta idi, 2 Kasım 2009'da vefat etmiş. Allah rahmet eylesin.)

(Erdemli, 20 Temmuz 2009)

Halit GÜLER

Emekli Diyanet İşleri Bşk. Yrd.

ANNESİZ BÜYÜYEN ÇOCUKLAR

Toplumuzda çocuk sahibi olmak istemeyen aile, hemen hemen yok gibidir. Bizim toplumumuzda çocuk istemeyen aileler olsa bile, dikkate alınmayacak ve hesaba katılmayacak kadar azdır. Aslında çocuk sahibi olmayı istemek, güzel bir duygudur ve topluluk halinde (Sürü şeklinde değil) yaşamak istemenin ve hayattan tat almanın, kültürü geliştirmeye ve medeniyetler kurmaya tâlip olmanın bir işaretidir. Çocuk sahibi olmayan aileler, hayatta var olmanın zevkini yaşayamazlar ve onlar için iş-güç sahibi olmanın anlamı da kalmaz. Aileyi her bakımdan canlı tutan ve neşeli kılan, hayata bağlayan, atılgan ve cesur olmasını sağlayan, memleket düşüncesini, vatan ve millet sevgisini telkin eden sanki çocuklardır.

Bu kadar iddialı ve düşündürücü sözlerden sonra hemen hatırlatalım ki; evlenip yuva kurmakla ve peşinden çocuk sahibi olmakla iş bitmiş ve görev yerine getirilmiş olmuyor. Asıl iş ve sorumluluk, esas hizmet ondan sonra başlıyor. Geçmişten gelen yanlış kanaatler ve batıl inançlar çocuğun yetiştirilmesinde menfi rol oynuyor ve çocuğu ailenin müşterek değeri olmaktan çıkarıyor. Çocuk yalnız annenin sorumluluğundaymış gibi onun üzerine yıkılıyor. Sanki çocuğa bakmak ve çocukla ilgilenmek babanın görevi değilmiş gibi. Bu sebeple çocuk, anneye yakın olduğu kadar babaya da yakın olamıyor ve baba sevgisi onun dünyasında yer bulamıyor.

Çocuk, yaşının veya çağının her devresinde aile ve çevresinden ilgi ve

hizmet, sevgi ve şefkat bekler. Güler yüz ve tatlı dil, yumuşak ve merhametli (sululuk değil) bakış, çocuğun çok ihtiyaç duyduğu ve sevildiğini hissettiği yaklaşımlardır. Sıcak anne kucağında söylenen ninniler ve anlatılan masallar bu halin en güzel örneklerinin sempatik manzumeleri veya tekerlemeleridir.

Yukarda da bir nebze işaret ettiğim gibi çocuğu meydana getirmek, eğitmek, büyütme, yetiştirmek ve korumak ailenin en önemli müşterek proje ve görevlerinden olmalıdır. Çocuk, yalnızca anneyi ilgilendiren bir konu değildir. Ailenin, çocuğun kendi yaşlıları hariç bütün fertlerini ilgilendirir. Çocuk, aile içerisindeki birlik ve beraberliği, karşılıklı sevgi ve saygıyı, yardımlaşma ve dayanışmayı sağlar.

Aile içerisinde meydana gelen, çocuk için sürpriz sayılabilecek değişiklikler, gelişmeler ve uygulamalar çocuk üzerinde çok büyük menfi tesir yapar ve körpe dünyasını karartır.

Bu sebepleri kısaca gözden geçirelim:

Boşanmalar; Aile birlikteliği nikâhla başlar ve nikâhla devam eder. Büyüklerimiz; nikâhta keramet var, derler. Aile saadetinin kaynağı ve iffetin sahibi nikâhtır. Bu böyle devam ettirildiği sürece çocuk, güvenli bir ortamda ve geleceğinden emin, sevginin şefkatli kucağında yetişiyor demektir. Çiftler her nedense çocuk sahibi olduktan sonra birbirlerinden doyuma ulaşmışçasına genç yaşta boşanıyorlar. Anne, kucağında ço-

cukla ailesinin evini tutuyor veya kiralık bir eve taşıyor. Bir kadın için her iki hâl de kötü. Bu işin acısını yaşayan çocuğun dünyası kararıyor. Boşanmayı veya daha fecisi nikâhsız yaşamayı göze alanlar, sanki bu çocuğun veya çocukların anne babası değiller. Eğer çocuk biraz büyük ve olayların farkında ise bu ayrılığın acısını ve burukluğunu bütün dehşetiyle yaşıyor. Annesine biraz meyletse babasının acımasız öfkesiyle, babasına biraz meyletse annesinin acımasız öfkesiyle karşılaşılıyor. Bu yavru anne ve babasının arasında pazarlık konusu bile yapıldığının farkına varınca dünyası bir daha kararıyor. Çocuklu ailelerin boşanması ve ayrılması en azından çocuğun annesiz kalmasına, soğukluğun ve ilgisizliğin büyümesine yol açıyor.

Aile içi şiddet; Aile, anne, baba ve varsa çocuklardan meydana gelir. Çocuğun şiddet ortamından uzak yetiştirilmesi gerekir. Anne ve babanın bu önemli noktaya çok dikkat etmeleri, sağlıklı bir neslin yetişmesi için faydalı ve tesirli olur.

Aile içi şiddetten neyi kastediyoruz; anne ve babanın birbirleriyle ve eğer yetişkin çocukları varsa onlarla kavga etmelerini, güçlü tarafın zayıf tarafa zor kullanmasını, baskı yapmasını ve dayak atmasını kastediyoruz. Böyle bir ortamda kalan ve yetişen çocuğun geleceğine, korku ve dehşet hâkim olmaz mı ve çocukta herkesten intikam alma gibi düşmanlık hissi gelişmez mi? O da aynı şeyi eline fırsat geçince başkalarına uygulamaya veya kendisine şiddet uygulayanlardan intikam almaya kalkmaz mı? Çocuk sahibi olan anne ve babalar kendilerinden çok, çocukları için yaşadıklarını ve onlar için fedakârlıkta bulunmak zorunda olduklarını daima düşünmelidirler. Şiddet ve nefret sebebiyle çocuk, ailesiz büyümek zorunda kalmamalıdır.

İşsizlik ve fakirlik; Fakirlik, işsizliğin getirdiği tabii bir sonuçtur. İnsan,

öncelikle rızık için, sonra çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak için çalışır. İşsizlik, insanın kaderi ve boğazına zorla geçirilmiş bir yokluk halkası olmamalıdır. İşsizliğin boyutları ve işsiz kalan insanların durumları dikkate alınıyor ve rakamlar konuşturuluyor da işsizlik sebebiyle ezilen, horlanan, dövülen, sokakta zorla çalıştırılan veya dilendirilen çocukların varlığı ve halleri hiç dikkate alınmıyor. İşsiz olan ve belli bir geliri olmayan aileler, çocuk yapmasınlar deniyor. Bunu söylemek ve tavsiye etmek kolaydır. Zor olanı işsiz ailelere iş temin etmek ve fakir aileleri fakirlikten kurtarmaktır. Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan'da şahit olarak katıldığı nikâhlarda evlenme cüzdanını gelin hanıma verirken; en az üç çocuk istiyorum, diyor. Nüfus artışı elbette güzel bir gelişme. Her ülkenin genç nüfusa ihtiyacı var. Artan nüfus sağlıklı ve yürekli olmazsa, işsizlik ve fakirlik genç nüfusun gırtlığına sarılmış ise o artışın ülkemize ne faydası olacak? Dağa çıkanların adedi, hırsızlık yapanların sayısı, zararlı alışkanlıkların hızı ve zehir tacirlerinin gücü ve stadyumlardaki magandalardan varlığı biraz daha artmış olacak. Çocuğun doğduğu ve yetiştirileceği aile ortamının mutlaka maddî sıkıntıdan kurtarılması gerekir. Çocukların sağlıklı, akıllı, bilgili ve maharetli yetiştirilmeleri için o aileye maaş bile bağlanabilir ve çocuklara burs verilebilir. Maddî sıkıntılar sebebiyle annenin çocuklarından kopması önlenmelidir.

Sayın Başbakan Tayyip Erdoğan, yeni evlilere evlenme cüzdanının yerine iş bulma veya temin etme belgesi ve sözü vermelidir. Daha faydalı ve sevindirici olur.

Kötü alışkanlıklar; Bir toplumu ayakta tutan temel taşlardan birisi de ailedir. Aile sarsılırsa, toplum da sarsılır. Aile çökerse. Toplum da çöker. Aile parçalanırsa, toplum da parçalanır. Bunun

doğru bir hüküm olduğunu toplumdaki son gelişmeler gösteriyor. Aile içi tatsızlıkları, kötü alışkanlıklar tetikliyor veya parmağın tetiğe dokunmasına sebep oluyor. Kötü alışkanlıklar nedir: Alkol, esrar, eroin, kokain, tiner gibi zehirleyici ve uyuşturucu maddelerin kullanılması, her türlü kumar (paralı parasız), alkol, gece hayatı ve fuhuş v.s. Bu zararlı alışkanlıklar, aile içerisinde korkunç olaylara sebep oluyor. Koca karısını ve yetişkin çocuklarını bir anda öldürüyor. Damat, kayın pederin kapısında ölü bulunuyor. Evin erkeği, kendi evinde kadın veya erkek arkadaşlarıyla içkili âlemler düzenliyorlar. Bakım evlerinde tecavüze uğrayan çocuklar. cami kapılarına bırakılan bebekler.

Bu örnekleri eğer faydası olacaksa daha da çoğaltmak mümkün. Aslında sayıp dökmenin bir anlamı ve faydası da yok. Benim derdim çocukların, bu hengâmenin içerisinde nerede olduğu, ne yaptığı ve ne durumda kaldığı. Benim bildiğim bir şey varsa; her şeyi çocuklara göre düşünmek ve ayarlamak olması gerektiridir. Geleceğimizin teminatı çocuklar diye nutuk atmanın da bir anlamı yok. Geleceğimizin teminatı bu ortamda yetiştirilen çocuklar mı? Yıksa geleceğimizin teminatı polise, askere taş atan, güvenlik arabalarını ateşe veren çocuklar mı? Geleceğimizin teminatı yoldan geçen arabaların camlarına yaslanıp ağzını yaya yaya emmi para veren çocuklar mı? Geleceğimizin teminatı liseli sevgilisini başkasıyla çıkıyor diye bıçaklayan öğrenciler mi? Bunların sayıları, her toplumda böyle şeyler olur diyerek geçitirilecek kadar az da değildir. Geleceğimizin teminatı bunlar ize vay halimize. Böyle bir ortamda anne çocuğunun yanına bile yaklaşamıyor.

Çocuk bakıcısı kadınlar (Çocuk emanet evleri); Zamanımızda ev geçindirebilmek için ailenin işe yarayan bü-

tün fertleri çalışmak zorunda. Çoğu ailede evin hanımı yani çocuğun annesi de çalışmak ve aile sütçesine katkıda bulunmak durumunda kalıyor. Anne de işe gidince ve evde de başka kimse kalmayınca çocuğa bakma problemi ortaya çıkıyor. Ya münasip bir kadın eve gelip çocuğa bakacak veya çocuk ücret karşılığı o kadına (tutma anneye) emanet edilecek. Çoğu zaman çocuk erken bile bu çareye baş vuruluyor. Annede güya asgari ücretle çalışıyor. Bakıcı kadına verdiği para bazen asgari ücreti bile geçiyor. Evde ve çocukta meydana gelen moral çöküntüsü de işin çabası. Bu hizmeti yürütmek ve anne boşluğunu doldurmak için açılan devletin kurumları bile bu hizmetin üstesinden gelemiyor. Bakıcı kadın, annenin göstereceği ihtimamı gösterebilecek mi, annenin çocuğuna vereceği sevgiyi verebilecek mi? Sıca-cık anne kucağının şefkatli kollarında büyütülmesi gereken çocuk, organik hiçbir bağının bulunmadığı tutma annenin muamelesinde o şefkatli yaklaşımı hissedebilecek mi? Tutma annenin soğuk bakışlarının ürkütücü ışıklarında büyüyen çocuklar, annelerini dikkate almaz veya annenin de o kadın gibimi davranacağını düşünerek anada olsa kadın cinsinden soğur ve nefret eder. Bu ortamı yaratmaya hakkımız var mı?

Şimdi düşünelim; çocuklarımız neye böyle oluyorlar, gençlerimiz millî ve manevî değerlerimizden uzaklaşıyorlar diye. Şaşırıp kalmaya ve bizi yanlış yollara sevk edecek ve tutarsız neticelere götürecek sebepler aramaya gerek yok. Bu günkü aile yapısını bir tahlil ve tasnif edecek olursak çocuğun yaşayış şartlarının benim işaret etmeye çalıştığım hususlara uygun olduğunu göreceğiz. Önemli olan bu ortamı çocuklarımızın daha iyi yetişmelerine uygun hale getirmek ve gerekirse kanuni tedbirleri almaktır. Düşünün ki bu memlekette bu işin bakanlığı bile var. Bakanlık yokken inanın durum daha iyi idi.

EKEKON

1935-1950 arasında çıkan siyasi gazete

Doç. Dr.
Caner ARABAFCI

Ekekon, Cumhuriyet Halk Fırkası (CHF=CHP) yerel yönetimi tarafından yayımlanmıştır. Tek parti döneminin siyasi gazetesidir. İlk sayısı, 14 Mart 1935 tarihinde, “*Gündelik siyasal, ulusal gazete*” sloganı ile çıkmıştır. Sahibi Şevki Ergun, yazı işleri müdürü Ziya Çalık’tır. Başlık yanında amblemi, kırmızı renkli altı ok üzerinde, Konya’daki Atatürk Anıtı’dır. Gazetenin manşeti, iri puntolu kırmızı yazıyla, “*Ekekon’un ilk sayısı; yurdun kurtarıcısı, ulusun en yükseği, tarihlerde geçen büyüklerin en büyüğü, eşsiz Kamal Atatürk’e özden gelen sevgi bağlarını, saygılarını sunmakla en sonsuz kıvanç duyar*” cümlesidir.

Dört sayfalık gazetenin satış fiyatı, 3 kuruştur. CHF’na ait Ekekon Basımevi’nde basılmaktadır. Basımevinin aslı, Vilâyet Matbaasıdır. Resmî Konya gazetesi kapatıldıktan sonra matbaası, 1933 yılında partiye verilmiştir.

Gazetenin sahibi Şevki Ergun, tek parti devri Konyasında etkin birisidir. Konya Halkevi başkanlığı yapmıştır. Uzun süre belediye başkanlığı ve parti başkanlığında da bulunmuştur (Ekekon, 30 İkincikanun 1939). 1939’dan itibaren İşbankası İdare Meclisi üyesi (18 Mart 1939), 1939 seçimlerinden itibaren de Konya milletvekilidir.

Ekekon, Konya basını içinde adı, dikkat çeken bir gazetedir. Şevki Ergun, “*Ekekon Neden Çıkıyor?*” başlıklı yazısında, anlamını vermeden, gazete adını Atatürk’ün verdiğini belirtmektedir. Ziya Çalık, *İlk Deyiş* adlı yazısında,

Ekekon’un Konya demek olduğu ve bu adda şehri ilk Türklerin kurduğunu belirtmiştir. Yusuf Akyurt’a göre ise; Ekekon, “eke, ege, aka, bey” kökenli ve Konya demektir. İkoniyum, Ekekon’un bozuk bir söylenişidir. Ekekon, İkoniyum’a, zamanla o da tekrar Türkler tarafından kısaltılarak Konya’ya dönüşürülmüştür.

Ergun’un çıkış yazısı, gazetenin yayım politikasını, amaçlarını ortaya koymaktadır. Amaç, “*hükümetin dayandığı Cumhuriyet Halk Fırkası’nın halkçı, yurtçu, hükümetçi, layık, devletçi, ulusçu, vasiplerini*” yaymaktır. Bu amaca uyulursa, “*Türk yurdunda kalkınma*” olacaktır. *Ekekon*, devrimlerin ve rejimin savunucusu bir siyasi gazetedir. O, “*ülkü gazetesidir. Ulu ülkümüzün yayımına çalışan, bunu her şeyden üstün sayan yüksek davamızın inançlı ve özlü gazetesidir. Rejime aykırı gelecek her geri düşüncesün her aykırı görenin karşısında dikilecek çetin bir savaşçı olacaktır. Savaşacaktır. Geriliği boğacak, aykırılığı düzelterek, onlara temiz ve kalkındırıcı düşüncüsü, duyguyu aşılacaktır. Ekekon, büyük önderinin buyurduğunu canla başla sayarak o buyruğu yapacaktır. Ekekon, bu artık ülkü uğruna çıkmaktadır.*”

Dönem gereği dilde sadeleştirme akımına uyan gazete, gazetecilik usulü konusunda da bilgi vermektedir. Buna göre, “*Konya Vilâyetini çevreleyen kazalardan duyumcular- muhabirler edinmiştir. Ekekon, büyük kentlerden de haber alacak, okurlarına sunacaktır. Ekekon, acun duyuklarını da okurlarına bildire-*

cektir. Ekekon gücünün yettiği kadar yurda, oluşa, fayda vermeye çalışacaktır. Ekekon, okunan gazete olmak, gençliğe okuma tadını sunmak için hikâyeler, romanlar yazacaktır. Beden gücünün ne değerli iş olduğunu bilen Ekekon, sporla çok uğraşacaktır.”

Gazete, parti ile organik bağı, *Halk Sütunu* başlıklı köşesinde de vurgular. Köşenin konuş nedeni şöyle açıklanır: “Ekekon, altına sığındığı altı oklu bayrağın yüksek ülküsünün yayıcısı olduğundan fırkanın bu özülü ve halkçı ülküsü için sayfalarında bu sütunu ayırdı”; “Gazetemiz ulusal ve halkçı, özden ve kökten **Cumhuriyet Halk Fırkası'nın fikir yayıcısı olduğunu** ispat ederek kıvanç duymuş olur”. Okuyucularını da yazmaya teşvik eden gazete, “yasadışı Arap Harfleri ile yazılan” yazıların kabul edilmeceğini özellikle vurgular. Eski harfli tabloların, evlerin duvarlarına asılmasına karşıdır. İmzasız ilk *Halk Sütununun* son vurgusu, yine “Ekekon'un Cumhuriyet Halk Fırkasının ülküsüne bağlılığı”dır.

Ekekon'un ilk sayısında ayrıca, Hüsnü Ural'ın *Türk Akını* adlı şiiri, üçüncü sayfada başyazar Ziya Çalık'ın *Ay Işığı* adlı 3 perdelik tezli komedisi ve yine Çalık'ın *Fatma Ana* adlı hikâyesi bulunmaktadır. Gazete genel olarak parti, valilik, Ankara merkezli rejimle ilgili siyasi haberlere ağırlık vermiştir. Bütün köşe yazılarında, yeni türetilen kelimelerin kullanımı öne çıkmakta, okuyucular da kelime türetmeye teşvik edilmektedir. Devrimleri anlatan makaleler, kılık kıyafet ve soyadı kanunlarının çıkması sonrasında uyulması gereken kurallara, dizi yazı ve şiirlere yer verilmektedir. Gazete, 10 Nisan 1935 tarihli sayısında, Trabzon'da çarşaf ve peçenin kaldırılma haberini memnuniyetle aldığını belirterek sözü; “Kadına tüm siyasal hakkı vermiş olan cumhuriyetimizin buyruklarına uymak üzere Konyamızda henüz kaldırılmayan şelme, çarşaf ve

peçe”ye getirir. Konya'nın fazla gecikmeden Vilayet Genel Kurultayı ve Şehir Meclisinde benzer yasak kararlarını almasını diler. Sonra, “Aydın da çarşafı attı”, “Bolu'da peçeler kalkıyor” haberlerini verir. Gazetenin Said-i Nursi ile ilgili haberi de bu tür konulardaki yaklaşım tarzını ortaya koymaktadır. 12 Mayıs 1935 tarihli gazetenin baş sayfasında “Geri kafalı bir yobaz” başlıklı habere göre; “dini siyasete alet eden Saidi Kürdi”, ile “kandırdığı” 30 kadar vatandaş, tutuklanarak Isparta'dan Eskişehir'e mahkemeye gönderilmiştir. Haberi, “Kürt Sait adlı bir mürteci artık ruhlular vatandaşları zehirlemek isterken hükümetin demir eli yakasından tuttu” spotuyla veren gazete, “Ekekon” ara başlığı altında, mahkemeden önce hükmünü verir: “Cahil mutaassıp, geri düşüncülerin bu yurttaki yeri hapisanedir. Kanun bunlara layık olduğu cezasını verecektir.” Benzer bir haber, 19 İkincikanun (Ocak) 1938 tarihli sayıda verilir. Buna göre Bursa'da “Gizli tedrisat yapan Yahudi mektepleri” zabıta tarafından basılmış, suçlular mahkemeye verilmiştir. Bursa'dan telefonla alınan haber şöyledir: “Dün zabıta burada gizli tedrisat yapan Yahudi mektepleri keşfetmiş ve basmıştır. Araştırmalar esnasında birçok talebe dolaplarından, karyola altlarından çıkarılmıştır. Mektebi işletenler ve talebeler mahkemeye verilmiştir.”

25 II. Teşrin (Kasım) 1936 tarihli 504. sayısıyla gazete, ilk defa yayımına ara verir. Bu sayı, CHP ilk kongresine tahsis edilmiştir. Başyazarı, manşet bu konu ile ilgilidir. Baş sayfa ortasındaki Atatürk fotoğrafının altına, “Partimizin değişmez genel başkanı” yazılmıştır. Aynı sayının ikinci sayfasında, çerçeve içinde; “Ekekon'un yeni şekli” hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre gazete hazırlıklarının bitirince yeni şekilde çıkacak, “yurt, acun haberleri” toplu bir şekilde bulunacaktır. “Biraz sabırlı olarak bekleyiniz” notu ile altı çizilen noktalar gazete-

nin yayın politikasının biraz daha netleştirilmiş şekli durumundadır: “*Ekekon: Atatürk devrimlerinin, Atatürk rejiminin, halkın gazetesidir*”. Bu arada yeni dönemde, köy için faydalı yazılar yazılacağı, “Türk gazetelerinin” başyazı ve önemli yazılarının özetlerinin verileceği, halk isteklerinin hükümet ve CHP’ye iletileceği, her sayıya bir hikâye konacağı, roman tefrikaları, fikir, sanat, spor hareketlerinin takip edileceği, bütün çevresi ile Konya ilinin güzelliklerinin yayımlanacağı vaat edilmiştir. Gazete, 30 Ağustos 1937 tarihinde 534–1 sayısıyla, Zafer Bayramını kutlayarak yayıma başlar. Harflerini yenilemiş, kadrosunu genişletmiştir. Bundan sonra, “gündelik” olarak yayımına devam edecektir. Başlık yanından, altı ok üzerinde Atatürk Anıtı’nın bulunduğu amblem çıkartılmış, başyazılar ikinci sayfaya ve “Ekekon” imzası ile tek sütun verilmiştir. İlk sayı sekiz diğerleri dörder sayfa, sayfalar dört sütun, fiyatı 100 para yapılmıştır. İmtiyaz sahibi aynı fakat yayın direktörü Ali Rıza Uğurlu olmuştur. “Akşamları çıkar, siyasal gazete”dir. Yalnız gazete, yayımına ara verirken ilan ettiği, gazete başyazıları özeti, hikâye ve roman tefrikası gibi vaatlerini gerçekleştirmez. Baş sayfada, “Bir İki Satır” adlı köşede Muzaffer Çankaya, Ömer Keskin kısa, nükteli dokundurmalar tarzında yazı yazmakta, ikinci sayfadan verilen başyazı da tek sütunu geçmemektedir. Dünyadan, başkentten ve vilayetten haberlerin temel özellikleri, önceki döneme göre pek değişmemiştir. Başyazılardan özetler, ancak 14 Ocak 1938’den sonra verilmeye başlanır. Özeti verilen gazeteler *Kurun, Cumhuriyet, Ulus, Tan* ve *Son Posta*’dır. Bazen alıntı başyazılar, gazetenin ön sayfasında yayımlanmaktadır. F. R. Atay’ın, *Ulus*’ta çıkan yazılarından üçü ayrı zamanlarda baş sayfada tekrar yayımlanmıştır (Ekekon, 30, 31 Mayıs 1938, 2 İkincikanun 1939). 4 Eylül

1937 tarihli gazete “Vali Çumra’ya Gitti” başlıklı haberini şöyle verir: “*Vali ve parti başkanı B. Cemal Bardakçı göçmen işlerini incelemek üzere bugün saat 16’da Çumra’ya gitmiştir. Vali yarın şehrimize dönecektir.*” Gazete, siyaset yanında basının kendi içinde ilişkileri hakkında da bilgi verir. 7 Eylül 1937 tarihli sayısında Muzaffer Çankaya, yerel basın olarak İstanbul gazeteleri tarafından “dudak bükülerek” karıştırılmayı kınar. Ebatları, muhtevaları ile küçümsenmenin, “gazete mübadelesine” bile intikal ettiğini belirtir: “*Mübadele nedir bilir misiniz? Her gazetenin diğer gazete ile karşılıklı olarak muntazaman alıp verdiği nüshaları.. Tan, kendi nüshaları ile Anadolu’nun fakir gazetelerini değiştirmeyi küçüklük sayar. Fakat bunlardan hiçbirini kabul etmediği, hepsinden istifade eylemediği vaki değildir.*” 9 Eylül 1937 tarihli nüshada gazete satış yerlerini okuyucularına ilan eder: “*Gazetemiz, Hükümet Caddesinde Çağ, Hükümet alanında Yeni Kitabevlerinde satılır*”. 15-16 Eylül 1937 tarihli sayılarında gazete altı oklu Atatürk Anıtlı sembolünü iki gün başlık yanında tekrar yayınlar. Bu defa altı ok, zeminde değil, Atatürk Anıtı’ndan çıkıyor tarzındadır. Başlık, büyük harfler yerine küçük harflerle yazılmıştır. Fakat 17 Eylül’de eski haline döner. Değişiklikler bu kadarla kalmaz. 20 Ekim 1937’den itibaren boyutları büyütülen gazete, tekrar beş sütun olmuştur. 29 Ekim 1938’de Cumhuriyet Bayramı münasebeti ile normalde 4 sayfa çıkan gazete, 12 sayfa ve üç renkli yayınlanır. Gazete, altı oklu sembolü 7 Nisan 1939’dan itibaren tekrar vermeye başlar. Fiyatı, daha önce 100 para iken 10 Nisan 1939’dan itibaren 3 kuruşa çıkartılır. Gazete bunun sebebini kâğıt fiyatlarının artması olarak gösterir. Yalnız 3 kuruşun hepsi gazeteye gitmemektedir. Bir kuruş dağıtıcılara verilmekte, gazeteye iki kuruş kalmaktadır. Ayrıca, abone fiyatları artırılmamıştır.

Ekekon, 25 Haziran 1940 tarihinde yeniden dört sütun ve küçük boy çıkmaya başlar. 15 Nisan 1941'de iki sayfaya düşer, 1 Ağustos'ta ebat büyütür beş sütun çıkar. 22 İkinci Teşrin 1941'den itibaren haftada üç gün (Salı, Perşembe, Cumartesi) dört sayfa olarak basılmıştır. Muhlis Koner'in ismi, 27 İkinci Teşrin 1941'de künyeye başmuharrir olarak yazılmıştır. 29 İkinci Kânun 1944'den itibaren Edip Nâzım Ermaral künyede müessese müdürü olarak yer almıştır. 1945 yılının ikini yarısında Besim Ergun, "Umumi Neşriyat Müdürü"dür. Gazete, 16 Şubat 1950'den itibaren günlük olarak yayımlanır. Fakat sayfa sayısı dörtten ikiye düşürülmüştür. Gazete, 2 Mart 1950'deki duyurusu ile baskı makinelerinde ıslahat yapmak üzere yayımına birkaç gün ara vereceğini bildirir. 4 Nisan 1950 tarihinden itibaren dört sayfa ve günlük olarak çıkmaya devam eder.

Gazetede, her vesile ile lidere bağlılık, ubudiyet bildiren haber ve yorumlar yer almaktadır. Hitler, Viyana'da 15 Mart 1938'de 200 bin kişi önünde Avusturya'nın Almanya'ya katıldığını ilan etmiş, iki devlet bir olmuştur. Bu durumu "Avusturya Meselesi" başlıklı yazısında (17 Mart 1938/2) Ziya Çalık, şöyle değerlendirir: "Avusturya'nın bugünkü durumunu doğuran hadiseler önünde bir an düşünerek kendi yakın mazimizi hatırlarsak yüce dâhimize karşı kalbimizde en sonsuz minnetin şahlandığını duyarız." Benzeri bir yaklaşım, Lozan Anlaşması'nın yıldönümünde gösterilir. Ömer Keskin, 25 Temmuz 1938 tarihli "Lozan Zaferi" başlıklı yazısında; "Lozan Muahedenamesi, Türk tarihinde misli görülmemiş bir zaferin, yine eşine rastlanmayan bir 'masa başı' kısmıdır" der. Gazete, merkezi yönetimin Konya'da telkin, propaganda aracıdır. Trablusgarp (Libya) ardından İtalya'nın, Habeşistan'ı işgalini Ankara tanımış, Habeş kralı da Türkiye'nin,

kendi coğrafyasına ilgisiz hatta işgalciden/Mussolini'den yana olan bu tutumunu kınamıştır. Ömer Keskin, "Negüs'ün Rüyası" başlıklı yazısında, kralı küçümser: "*Habeşistan'ın İtalya'ya ilhakını tanıdığımızı, bay Negüs, sabık krallar kıralı protesto etmiş.. Bin yıllık hükümeti gömen ve koca Habeşistan'ı bırakarak yad ellerde protestolar çekmek hevesini yenemeyen Necaşi; acaba nasıl rüyalar görüyor.*" (11 Nisan 1938/1).

1 Mayıs 1941 tarihli Ekekon'un manşeti: "*Millî Şefimizin resimleri her tarafta şeref mevkilerine törenle talik edilmektedir*" şeklindedir. İkinci Dünya Harbi'nin en kızıştığı günlerde, şeref mevkilerine Millî Şef fotoğraflarının asılması, yedi ayrı sayıda beş defa manşet, bir başyazı ve iki sayfalık gazetenin arka sayfasında üç büyük haber konusu yapılmıştır. Yapılan iş, birlik ve tesanüdü sağlamak içindir. 3 Mayıs 1941 tarihli başyazıda durum şöyle değerlendirilir: "*Bütün yurttaki herkesin bir tek kalp gibi heyecan ve tahassüs, aynı kaynaktan fıskıran bir sevgi ve saygı ile sevdiğimiz büyük Millî Şefimizin kıymetli el yazılarıyla imzaladıkları resimleri partimizin ve halkevlerimizin şeref mevkilerine talik edildiği (asıldığı) zaman, her tarafta coşkun tezahür yapılmakta ve o yüce Başbuğ, büyük şefe en derin saygı ve sevgilerini sunmağa vesile ittihaz etmektedirler*".

Gazete, 20 Mart 1943 tarihli sayısındaki, "*Gazetemiz 9 yaşında*" başlıklı haberinde yayın politikasının değişmediğini şöyle vurgular: "*Ekekon, bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de inkılâp ve halka faydalı olmak ülküsünü temel amaç tutarak neşir ödevine azimle devam edecektir.*" Fırsat düştüğünde kullanılan örnekler de genel çizgiye uygundur. 9 Birincikanun (Aralık) 1944 tarihli gazete, İzmir'deki bir mahalli gazetenin, kesilen ceviz ağacında Atatürk'ün resminin çıktığı haberine dayanarak şu başlığı yayımlar: "*Yalnız*

beşer değil tabiat da Atatürk'e tapıyor!-
Bir ceviz ağacının içinden Atatürk'ün ta-
biatın işlediği portresi çıkmış”.

15 Mart 1946'da 12. yayım yılını kutlayan gazetenin, çizgisini koruduğunu Basri Gökkaya, “Ekekon 12 yaşına girdi” başlıklı yazısında şöyle vurgular: “Ulu önder Atatürk'ün kurduğu ve temelini inkılâbın yeni ve modern ruhuyla yücelttiği Halk Partisinin idealize ettiği özlü prensipler üzerinde yürümüş ve bütün irade ve emeklerini bu uğura harcamıştır.” Seçim atmosferine girilince gazete 25 Mayıs 1946 tarihli sayısında baş sayfadan kalın siyah çerçeve içinde şu çağrışı yapıyor: “Yurttaş! 26 Mayıs 1946 Pazar Belediye seçim günüdür-CHP kurtarıcı ve yapıcıdır. Onun adaylarına oy verilince halkın özlediği iyi işlerin başlanması sağlanır.”

Gazete, 15 Mart 1948 tarihli, “Ekekon 14 yaşında” başlıklı yazısında 13 yıldır üstlendiği görevi vurgular: “Kon-yamızda devletimizin milliyetçilik, cumhuriyetçilik, inkılâpçılık, laiklik, halkçılık prensiplerini yaymak için 13 yıldan beri her fırsattan yararlanarak yayında bulunan Ekekon, bugünkü sayısıyla 14 yaşına basmış bulunuyor.”

Ekekon, döneminin aynası duru-

mundadır. İlk sayısındaki, “Saylavımız (milletvekili) B. Bediz Aydılek'le Muhabirimiz Görüşü” başlıklı söyleşi, demokrasi tarihimiz açısından ilgi çekicidir. Konya'daki parti gazetesi adına muhabir, kamutaydaki (meclis) 17 bayandan biri olan Konya milletvekilini ziyaret eder. Aynı yerde belirtildiğine göre, milletvekilinin, Konya'dan ilk görüştüğü kimse bu muhabirdir. Bayan vekil, Konya'ya hiç gelmemiş, şehri, köylerini, özellikle merak ettiği kadınlarını görmemiştir. Milletvekilidir ama seçim bölgesini görmemiş, seçmenlerini hiç tanımamaktadır. *Türk Parlamento Tarihi*'nde verilen bilgiye göre; aslen 1897 Bosna doğumludur. İlk, orta öğrenimini Bolu'da tamamlamış, Bolu Kız Sanat Mektebinde resim öğretmenliği yapmış, CHP ve Halkevinde hizmetler vermiştir. İlk fırsatta seçildiği bölgeye gelmeyi, ondan sonra Konya için ne yapacağını planlamayı düşünmektedir. Ekekon, iki buçuk yıl sonra, Bayan Bediz Morova'nın, bay ressam Şevket Dağ ile birlikte Konya'ya geldiğini, 7 Ekim 1937 tarihli nüshasında haber verir.

• Devam Edecek

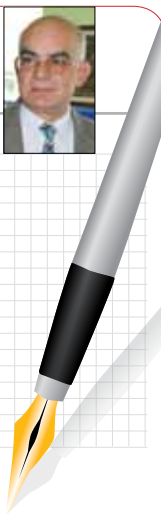
Aczimin Giryesi

Gönül yarası...

Hep dikenli yolda yürüdüm doğdum doğalı,
Batan dikenleri çıkararak her adımda...
Heyhât bu kez diken gönlüme battı ki çıkmaz,
Artık boşunadır gözyaşım da feryadım da...

Ahmet Serpi

Güneysınır Tarihine Bir Katkı

KARASINIR TEMETTUAT DEFTERİ

Ahmet ÇELİK

Karasınır, Konya ili Güneysınır ilçesinin bir mahallesidir. Karasınır, Osmanlı Döneminde Bozkır'a bağlı bir köy iken 1926'da Çumra'ya bağlanmıştır. 1955 yılında ise belediyelik olmuştur. 9 Mayıs 1990'de Karasınır ve Güneybağ kasabaları ile Emirhan köyünün birleşmesiyle ilçe statüsüne kavuşarak "**Güneysınır**" adını almıştır.

Osmanlı Döneminde 1839 yılında ilan edilen Tanzimat'la birlikte yapılan yenilikler arasında yeni vergi düzeni de vardır. Bu vergi düzeninde halkın kazancı esas alınmıştır. Bunun için halkın emlak, arazi, hayvan ve gelirlerinin sayılması öngörülmüştür. Sayım sonucu oluşturulan **Temettuat Defterleri** günümüzde ait oldukları bölgenin sosyo-ekonomik yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Temettü vergisi, tüccar ve esnafın senelik kazançları üzerinden alınan vergiye verilen addır. Diğer adı "**Kazanç Vergisi**"dir Temettuat Defterler H. 1256-1261/M. 1844-1845 tarihleri arasında tanzim edilmiş olup arşivlerimizde toplam 17.747 adettir.

Osmanlı Arşivlerinde Konya ili Belviran kazasına bağlı köyler ve temettuat no'ları şu şekildedir: **Afşar** (9.783), **Ağras Çiftliği** (9.807), **Alibey Höyüğü** (9.814), **Alsa** (9.800), **Apa** (9.793), **Armutlu** (9.804), **Ayvalıca** (9.798), **Bardas** (9.794), **Belviran** (9.813, 16.442, 17.281), **Bolad** (9.791), **Boyalı** (9.811), **Çiçek** (9.784, 9.801), **Çukurkavak Çiftliği** (9.790), **Devride** (9.816), **Dinek** (9.792), **Elmasın** (9.795), **Hamzalar** (9.810), **Işıklar** (9.786), **Karasınir** (9.782), **Kayagazi Çiftliği** (9.802), **Kınık** (9.803), **Kızılcakır** (9.785), **Koçaş** (9.789), **Kuruka-**

vak (9.787), **Kürt** (9.815), **Mehmed Ali Çiftliği** (9.799), **Olsun** (9.808), **Sarıoğlan** (9.812), **Tahtalı** (9.797), **Taşbaşı**, **Sıraçkı** (9.809), **Yelbeyi** (9.796) ve **Yeniköy** (9.788)

İncelemesini yaptığımız Karasınır Temettuat Defteri Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde ve : "**Konya İli Belviran Kazası, Karasınir Karyesi Temettuat Defteri, Gömlek No. 9782, ML. VRD.TMT.V.**" adıyla kayıtlıdır. Defter hicri 1260-1261 yıllarını kapsamaktadır. 1844-1845 yıllarına ait olan bu defter bize Karasınır'ın sosyo-ekonomik yapısı hakkında resmi ve birinci elden değerli bilgiler vermektedir.

Karasınır Temettuat Defteri 18x49 cm ebadında, ciltsiz ve ebrusuz olarak 32 sayfadır. İlk sayfada deftere ait bilgi formu vardır. İlk sayfada Latince olarak "**TC Başvekalet Arşiv Dairesi Genel Müdürlüğü**" kaşesi vuruludur. Bu kaşenin hemen sağında Osmanlıca olarak "**Karasınır**", hemen alt kısmında ise

“Kaza – Belviran - 24” yazılmıştır.

2. sayfadan başlayarak 27. sayfaya kadar her sayfada 3'er, son sayfada ise 1'er kişinin temettuatı kaydedilmiştir. 29 – 32. sayfalar arası boştur. Karasınır Temettuat Defteri'nde 79 hane mevcuttur.

Temettuat defterine “Konya eyaleti dâhilinde vaki, bizzat idarede bulunan, Belviran kazasına tabi, Karasınır karyesinde sakin, ahaliyi-i islamiyyenin emlak ve arazi ve temettuatlarının miktarlarını mübeyyen defterdir.” diye başlanılmaktadır.

Defterde yer alan hane sahipleri şunlardır: 1. Yakup Oğlu Hacı İbrahim Efendi, 2. Mehmed Oğlu Hacı Yakup, 3. Veli Oğlu Mustafa, 4. Yakup Oğlu Veli Efendi, 5. Abdulgaffar Oğlu Ali, 6. Cedl Evli Ali Oğlu Mehmed, 7. Cedl Evli İsmail Oğlu Mustafa, 8. Hasan Oğlu Abdulgaffar, 9. Gaffar Oğlu Hüseyin Oğlu Ahmed, 10. Topal Ahmed Oğlu Ahmed, 11. Abdullah Oğlu Paşa Bekir, 12. Sarı Hüseyin Oğlu Hüseyin, 13. Akbaş Oğlu Halil, 14. Akbaş Oğlu Mehmed, 15. Hatıb Süleyman Oğlu Süleyman, 16. Ömer Oğlu Nasuh Oğlu Mustafa, 17. Ömer Oğlu Ömer, 18. Türkmen Oğlu Ahmed, 19. Hacı Mustafa Oğlu Halil İbrahim, 20. İbrahim Oğlu Kara Ömer, 21. Ruşen Yusuf Oğlu Mustafa, 22. Hacı Abdullah Oğlu Hüseyin, 23. Hacı Osman Oğlu Memiş Oğlu Ali, 24. ... Mehmet Oğlu Topal Musa?, 25. ... Muhsin? Oğlu Hacı Mehmed, 26. ... Oğlu Hacı İsmail, 27. Mustafa Oğlu Dırak Mehmed, 28. Kara Musa Mehmed Ali, 29. Kara Musa Oğlu İsa Oğlu Yetim Hüseyin, 30. Dereli Ali Oğlu...?, 31. Dereli Ali Oğlu Mustafa, 32. Ali Oğlu Hacı Ali, 33. Karal? Osman Oğlu Ebu Bekir, 34. Topal Bekir Oğlu Ahmed, 35. Gaffar Oğlu hasan, 36. Deli Bekir Oğlu Hüseyin, 37. Deli Bekir Oğlu Osman, 38. Dereli Halil Oğlu Ahmed, 39. Dereli Halil Oğlu Deli Mehmed, 40. Kara Mehmet Oğlu Halil, 41. Ruşen Mustafa Oğlu İbrahim, 42. Ali Oğlu Kürt Mustafa, 43. Dereli Süleyman Oğlu Hüseyin, 44. Çakır

Halil Oğlu Mustafa, 45. Şalgacı Ahmed Oğlu Mehmed, 46. Sefer Oğlu Ahmed, 47. Bervak? Veli Oğlu Hüseyin, 48. İbrahim Oğlu Hüseyin, 49. Dilkur Ebu Bekir Oğlu Mehmed, 50. Hasan Oğlu Ateşli Ahmed, 51. Abdülkadir Oğlu Hacı Süleyman, 52. Abdülkadir Oğlu Hacı Ömer, 53. İsmail Oğlu Efe Halil, 54. Efe Halil Oğlu Hasan, 55. Mehmed Oğlu Farklid? Mustafa, 56. Hüseyin Oğlu Kakcı Ahmed, 57. ... Oğlu Mustafa Oğlu İsmail, 58. Hüseyin Oğlu Şaban, 59. Geder/kör? Osman oğlu Mevlid, 60. Mehne? Oğlu Mustafa, 61. Alam Oğlu Abdullah, 62. Hekim Oğlu Mehmet, 63. Abdullah Oğlu Zebihî Diman? , 64. Mustafa Oğlu Yörük Mehmed, 65. Küçük Mustafa Oğlu Hüseyin, 66. Emrullah Oğlu Mehmed, 67. Abdülfettah Oğlu Ali, 68. Yörük Oğlu Süleyman, 69. Kör Oğlunun Oğlu Ali, 70. Mustafa Oğlu Abdurrahman, 71. Halil Oğlu Berber Abdülkadir, 72. Türkmen Mehmet Oğlu Mustafa, 73. Mustafa Oğlu Farla Bekir, 74. Abdullah Oğlu Yörük İbrahim, 75. Çulubozuk Oğlu Ali, 76. Demirci Hasan Oğlu Mehmed, 77. Hadimli Mustafa Oğlu Hasan, 78. Görcan İsmail Oğlu Veli, 79. Yakup Oğlu Koca Ömer.

Hane Nu olarak şahıslara köyün hatibi *Yakup Oğlu Hacı İbrahim* ile başlanmıştır. İkinci sırada köyün imamı *Mehmed Oğlu Hacı Yakup* zikredilmiştir. İmam aynı zamanda muhtar-ı evveldir. Üçüncü sırada ise muhtar-ı sani (ikinci muhtar) *Veli Oğlu Mustafa* yazılmıştır. 4. sırada ise köyün çocuklarını okutan öğretmen *Yakup Oğlu Veli Efendi* sıralanmıştır.

Köyün yönetimi ise birinci muhtar, ikinci muhtar ve köy imamı tarafından sağlanmaktadır. Bunlara ait üç mühür ise temettuat defterinin son sayfasında bulunmaktadır. Bu mühürlerde 1251/1835 tarihini göstermektedir.

Hane numarasından sonra “Karye-i mezbur sekenesinden Yakup Oğlu Hacı İbrahim’in emlak, arazi ve temettuatı” denilerek şahsın adı zikredilmektedir.

Kişi adları 8 kişi üçlü: şahsın dede-baba- kendi adı- adı; 71 kişi baba-kendi adı şeklinde geçmektedir. Bu listede toplam 166 kişi adı mevcuttur.

Şahıslar bazen Dereli (6 kişi), Hadimli (1), Türkmen (2), Yörük (2), Kürt (1), Farla, Çulubozuk, Boş, Deli (2), Bozok, Boduk, Dırak, Dilkir, Farklid, Demirci, Kakçı, Şalgacı, Berber, Koca, Küçük, Kara, Ak (2), Çakır, Zenci, Karal, Topal, Yetim, Ateşli ve Kör gibi lakaplarla anılmaktadır.

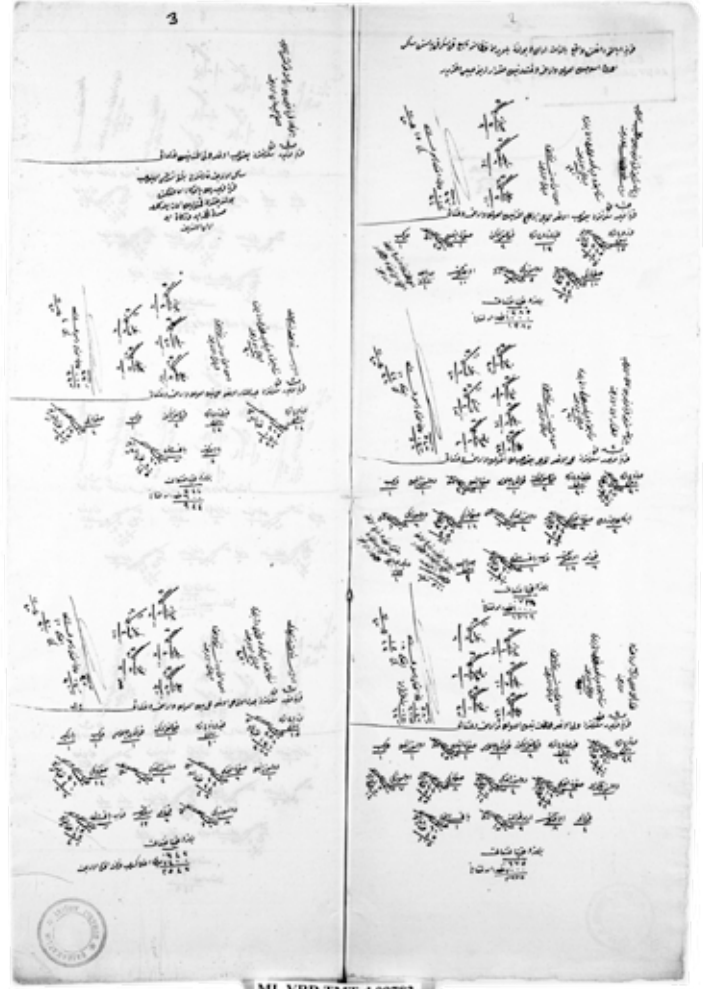
Karasınır Temettuat Defteri'nde köyden 10 kişinin hacca gitmiş olduğunu da görmekteyiz. Hacı lakabıyla anılanlar (hane nularıyla birlikte): Hacı İbrahim (1), Hacı Yakup (2), Hacı Mustafa (3), Hacı Abdullah (21), Hacı Osman (23), Hacı Mehmet (25), Hacı İsmail (26), Hacı Ali (32), Hacı Süleyman (51) ve Hacı Ömer (52) Efendilerdir.

Karasınır temettuat defterinde köy halkının meslekleri “**Erbab-ı zirattan olduğu**” “**renşber makulesinden olduğu**” gibi ifadelerle bildirilmiştir. Buna göre köyde 53 ziraatçı, 8 rençber, 6 çoban, 2 gündelikçi, 1 köy hatibi, 1 imam, 1 vekil imam, 1 sıbyan mektebi öğretmeni, 1 muhtar, 1 muhtar yardımcısı, 1 öğrenci, 1 asker, 1 hizmetkar ve 1 demirci mevcuttur.

Ayrıca ağaç kesip furuht eden1, bir ya da 2 ay ekin işiyle uğraşan 11, ırgat 9, gündelikçi 9, çoban 2, hergele çobanı 1, sığırtmaç 1 ve bina yapan usta 1 kişi de ek iş yapmaktadır.

Geçmiş senenin vergisi ilgili olarak “**Sene-i bakide vergiy-i mahsustan bir senede vermiş olduğu: ... (kuruş)**” denilerek şahsın geçen yılda ne kadar vergi vermiş olduğu da tespit edilmiştir.

“**Rusum-u aşardan seney-i sabıkada vermiş olduğu**” denilerek geçmiş senede vermiş olduğu oşür vergisi belirtilmektedir. Bu bölümde **hınta** (buğday), **şar** (arpa), **çavdar**, **nohut**, **yulaf**, **pekmez**, **üzümden** elde edilen mahsulât ve bunlardan elde edilen vergi durumları açıklanmaktadır. En sonunda da koyun ve keçiye ait vergiler toplanarak toplam vergiye ulaşılmaktadır. Bu bölümde şahısların üretmiş ol-

ML.VRD.TMT.d.09782

duğu pekmez ve üzümünden 0,75, arpadan 2, çavdardan 3, buğday ve nohuttan 3,75 kuruş aşar vergisi alınmaktadır.

Karasınır'da tarlalar mezru (ekili olan) ve gayr-i mezru (ekili olmayan) olarak taksim edilmiştir. Ölçü olarak "dönüm" tabiri kullanılmaktadır. Karasınır karyesinin tarla toplamı 1.946 dönümdür. Bunlardan 997 dönümü ekili tarla ve 949 dönümü ekili olmayan tarladır.

Köyün 35 dönüm bağı vardır. 44 hanenin yarım, bir ve iki dönüm olmak üzere toplam 28 dönüm ekili bağı vardır. Bağlardan bir kısmı ise haraptır. 14 hanenin toplam 7 dönüm harap bağı mevcuttur.

Üç hanenin toplam 3,5 dönüm ekili "Boyalık"ı vardır. Boyalık olan araziden 7 senede bir mahsul olunmaktadır. Boyalığın yıllık vergisi 500 kuruştur.

Tarım ürünlerinin üretimi **Buğday**: 197,5 kile, **Arpa** 291 kile, **Çavdar** 113

kile, **Nohut**, 41,5kile , **Yulaf** 61 kile, **Üzüm** 18 kıyye, **Pekmez** 335 kıyye dir.

17 hanenin buğday ve arpa, 27 hanenin çavdar, 33 hanenin nohut, 47 ailenin yulaf, 75 hanenin üzüm ve 21 hanenin pekmez üretimi yoktur.

Temettuat defterinin önemli bir kısmını hayvanlar oluşturmaktadır. Karasınır karyesinin hayvan dökümü ise şu şekildedir:

Öküz ve camız sayısı 121'dir. Bunlardan 103'ü öküz-karasığır, 16'sı koşum camız, 2'si ise dölsüz camızdır.

İnek sayısı 61'dir. Bunlardan 44'ü sağmal inek, 17'si dölsüz inektir. Sağmal ineğin 1260 yılı vergisi 25 kuruştur.

Merkeb (eşek) sayısı 56 olup bunları güden bir de hergele çobanı mevcuttur. 5 dölsüz kısarak, 7 beygir ve 4 de erkek bozdak vardır.

Keçi sayısı 722 olup bunlardan 497'si sağmal, 225'i ise dölsüz keçidir. Koyun sayısı 235 olup sağmal koyun sayısı 167, dölsüz koyun sayısı 235'dir. Sağmal koyunun vergisi 4 kuruştur. Bunlardan başka 428 oğlak, 139 da kuzu vardır. Davar cinsi dediğimiz koyun, keçi, oğlak ve kuzu sayısı toplam 1524'dür. Haliyle bu kadar hayvan içinde çoban ihtiyacı vardır. Köyde 8 kişi çobanlık yapmaktadır.

Evinden başka bir nesnesi olmayan hane sayısı 11'dir. Bu kimselerin yetim, gündelikçi, öğrenci, demirci, hizmetkâr ve çoban olduğu görülmektedir. Bunlardan bazılarından az miktarlarda vergi alınmaktadır. Geri kalan 68 kişinin ise çeşitli malları bulunmakta ve bunlardan değişik oranlarda temettuat vergisi alınmaktadır. Karasınır karyesinin toplam temettuatı 111118, toplam vergisi 11288 kuruştur.

Son sayfa da temettuat defteri düzenleyen Birinci Muhtarı, ikinci Muhtar ve köy imamının ayrı ayrı mühürleri bulunmaktadır. Mühürlerde 1251 tarihi okunmaktadır.

KAYNAKLAR:

<http://www.devletarsivleri.gov.tr> 25 Haziran 2010 tarihli erişim

Süheyla ÖNAL
suheyla_onal@hotmail.com

GENÇ KALEMLER

SIRRIM

Sen, sen benim sırrımsın,
Anlattım kendimi sana,
Sonra sakladım en kıyту kenara.

Sen, sen benim sorularımsın,
Dinledim, dinledim seni uzunca...
Cevap, bir sırrı kelâmda.

Sen, sen benim gözlerimde yollarımsın,
Yaşattın ateş ve duman arasında,
Görmedin mi? Yandım gurbet mahlasında.

Sen, sen benim uçurtmalarımsın,
Saldın, saldın pervasız rüzgara...
Şimdi emanetim karanlıktaki kanatsız kuşlara.